

AMBROZJASTER, HIERONIM, PELAGIUSZ

**KOMENTARZE
DO LISTU ŚW. PAWŁA DO TYTUSA**

Przekład i opracowanie
Ks. Arkadiusz Baron

Ks. ARKADIUSZ BARON

**ŁACIŃSKIE KOMENTARZE DO LISTU DO TYTUSA
(AMBROZJASTER, HIERONIM, PELAGIUSZ)
NA TLE RECEPCJI MYŚLI PAWŁOWEJ W STAROŻYTNOŚCI.
Studium porównawcze**

Wydawnictwo WAM • Księża Jezuici
Kraków 2003

SPIS TREŚCI

KS. ARKADIUSZ BARON

**ŁACIŃSKIE KOMENTARZE DO LISTU DO TYTUSA (AMBROZJASTER,
HIERONIM, PELAGIUSZ) NA TLE RECEPCJI MYŚLI PAWŁOWEJ
W STAROŻYTNOŚCI. Studium porównawcze**

I. UWAGI WSTĘPNE	9
1. 1. Ogólne założenia i cele	9
1. 2. Przedmiot badań	11
1. 3. Starożytna egzegeza biblijna, a teologia dzisiaj	12
II. CHRONOLOGIA ŁACIŃSKICH KOMENTARZY DO LISTÓW PAWŁOWYCH	14
2. 1. Recepcja myśli Pawłowej	14
2. 2. Komentarze do Pawła na Wschodzie	18
2. 3. Komentarze do Pawła na Zachodzie	22
2. 3. 1. Mariusz Wiktoryn	22
2. 3. 2. Ambrozjaster	26
2. 3. 3. Św. Hieronim ze Strydonu (347-419/420)	29
2. 3. 4. Św. Augustyn	35
2. 3. 5. Anonim, autor komentarza z Budapesztu	41
2. 3. 6. Pelagiusz	43
2. 3. 7. Orygenes-Rufin i inni	46
III. KOMENTARZ DO LISTU DO TYTUSA AMBROZJASTRA	48
3. 1. Metoda Komentarza do Listu do Tytusa	48
3. 2. Droga prawdy	51
3. 2. 1. Nauka Boża, czyli zbawcza inicjatywa Boga	51
3. 2. 2. Udział człowieka w dziele zbawienia	53
3. 3. Droga fałszu	55
3. 3. 1. Głosiciele fałszywej nauki	55
3. 3. 2. Sposoby i cele rozgłaszania fałszu religijnego	56
3. 3. 3. Żydowskie i judeochrześcijańskie błędy w rozumieniu Prawa	57
3. 4. Moralna postawa chrześcijan	58

3. 4. 1. Obowiązki wszystkich wierzących	58
3. 4. 2. Obowiązki duchownych	59
3. 4. 3. Obowiązki poszczególnych stanów	60
IV. KOMENTARZ DO LISTU DO TYTUSA HIERONIMA	61
4. 1. Metoda Komentarza Listu do Tytusa	61
4. 1. 1. Treść wstępu	61
4. 1. 2. Podejście do tekstu listu i wykorzystanie źródeł	62
4. 1. 3. Dygresje	63
4. 2. Bóg-Zbawiciel	65
4. 2. 1. Istota i przymioty Boga	65
4. 2. 2. Chrystologia i soteriologia	66
4. 2. 3. Człowiek wobec tajemnicy zbawienia	68
4. 3. Wymagania moralności chrześcijańskiej	70
4. 3. 1. Zasady ogólne dotyczące wszystkich wiernych	70
4. 3. 2. Zasady dotyczące biskupa	73
4. 3. 3. Zasady dotyczące poszczególnych stanów	79
V. WYJAŚNIENIE LISTU DO TYTUSA PELAGIUSZA	81
5. 1. Metoda Wyjaśnienia Listu do Tytusa	81
5. 2. Boża pedagogia zbawienia	83
5. 3. Człowiek wobec Dobrej Nowiny	84
5. 4. Ideał życia chrześcijańskiego	85
5. 4. 1. Zasady dotyczące wszystkich wiernych	85
5. 4. 2. Przymioty biskupa	86
5. 4. 3. Wskazówki dla poszczególnych stanów wiernych	88
VI. PODOBIENSTWA I RÓŻNICE W KOMENTARZACH DO LISTU DO TYTUSA AMBROZJASTRA, HIERONIMA I PELAGIUSZA	90
6. 1. Sposób komentowania	90
6. 1. 1. Podobieństwa	90
6. 1. 2. Różnice	91
6. 2. Poglądy teologiczne	92
6. 2. 1. Zgodność interpretacji	92
6. 2. 2. Rozbieżność interpretacji	93
6. 3. Wnioski	97
VII. UWAGI BIBLIOGRAFICZNE	100
7. 0. Uwagi wstępne	100
7. 1. Komentarz Ambrozjastra	101
7. 2. Komentarz Hieronima	102
7. 3. Wyjaśnienie Pelagiusza	105
SKRÓTY I SYMBOLE	107

AMBROZJASTER**KOMENTARZ DO LISTU ŚW. PAWŁA DO TYTUSA**

Rozdział I	111
Rozdział II	115
Rozdział III	119

HIERONIM**KOMENTARZ LISTU DO TYTUSA W JEDNEJ KSIĘDZE**

Rozdział I	128
Rozdział II	158
Rozdział III	176

PELAGIUSZ**WYJAŚNIENIE LISTU DO TYTUSA**

Rozdział I	193
Rozdział II	196
Rozdział III	198
Aneks	201
Tabela	216
Indeks biblijny	217
Ambrozjaster	217
Hieronim	218
Pelagiusz	224